

ÎN TABĂRA UCRAINENILOR

„Fantoma din Kiev“ sau cum se câștigă un război mediatic

Războiul din Ucraina este o realitate tragică a zilelor noastre. Iar un eveniment de o asemenea grozăvie dă naștere instantaneu legendelor și miturilor!

Una dintre aceste povești iese, însă, din tiparul obișnuit al relatărilor de pe frontul de luptă și plonjează – de fapt, vine în picaj! – direct în universul lui *Rambo* sau *Top Gun*. Dar nu este vorba de un alter ego al personajelor interpretate de Sylvester Stallone sau al lui Tom Cruise! În chiar prima zi de conflict, pe 24 februarie 2022, un pilot militar ucrainean ar fi doborât, cu al său bătrân Mig-29, nu mai puțin de 6 (șase) aeronave rusești, iar existența lui a fost confirmată de fostul președinte ucrainean, Petro Poroșenko, care a publicat inclusiv poze cu acesta. (E drept, în imaginile distribuite pe rețelele sociale, pilotul apare cu o cască de protecție care nu permite identificarea trăsăturilor faciale!)

Alături de președintele Volodimir Zelenski, care a refuzat să fie evacuat de americani, de fostul campion mondial de box Vitali Kliciko, primarul Kievului, care luptă cu arma în mână, sau de generalul Oleksandr Sirski, veteranul din Donbas, care le-a ținut piept militarilor ruși care au luat cu asalt capitala, „Fantoma Kievului“ / „Fantoma din Kiev“ – așa cum a fost denumit pilotul respectiv de către mijloacele de comunicare în masă (sau de o abilă agenție de pr?) – se înscria, astfel, de la bun început, în galeria marilor eroi de război. Iar detalii spectaculoase continuau să fie distribuite în zilele următoare. Culmea, se pare că pilotul era rezervist și fusese mobilizat în ultimele zile de dinaintea declanșării agresiunii! Sau se oferise voluntar?!? În orice caz, el „avea mii de ore de zbor pe avioane de luptă, în special pe cele de tip MiG-29“...

Conform informațiilor care au circulat frenetic pe rețelele sociale, Fantoma Kievului a doborât în doar câteva ore două aeronave Su-35, două avioane Su-25, un Su-27 și un MiG-29. Evident, asta s-a întâmplat după câteva reveniri la sol, pentru realimentare cu carburant. Conform ministrului Apărării din Ucraina, care a postat și el un mesaj pe Facebook, pilotul care a ridicat moralul Armatei ar putea fi într-adevăr unul dintre zecile de piloți rezerviști, pe care statul i-a mobilizat înainte sau imediat după începerea ostilităților. Comandantul Forțelor Armate Ucrainene, Valeri Zalujni, a declarat că nu poate decât să confirme că 6 (șase) avioane rusești au fost doborâte în prima zi a conflictului, nu și cine le-a pus la pământ.

De notat că Su-35 este considerat cel mai modern aparat de luptă din dotarea armatei rusești. Su-35 este propulsat de două motoare 117S și „combină manevrabilitatea sporită cu posibilitățile de a angaja efectiv câteva ținte aeriene simultan folosind rachete ghidate și neghidate“. MiG-29 este un avion de vânătoare cu reacție, din generația a patra, proiectat în Uniunea Sovietică pentru a îndeplini rolul unui avion de superioritate aeriană. Avionul a fost dezvoltat în anii 1970 de biroul de proiectare Mikoian și a fost introdus în dotarea Forțelor Aeriene Sovietice în anul 1983. În prezent, se află în dotarea forțelor aeriene a peste 25 de țări, în special a celor din Estul Europei, foste membre ale Tratatului de la Varșovia. MiG-29, alături de Suhoi Su-27, a fost proiectat pentru a contracara avioanele de vânătoare americane F-15 Eagle și F-16 Fighting Falcon...

Chiar dacă existența „Fantomei din Kiev“ a fost serios pusă la îndoială de majoritatea comentatorilor, cert este că povestea și-a atins scopul, ridicând moralul combatanților ucraineni într-un moment critic, înaintea primei nopți de asediu efectiv, când mulți pronosticau că orașul-capitală va cădea, antrenând astfel și capitularea Ucrainei după un „război fulger“ de 24 de ore...

Ulterior, s-a dovedit că „Fantoma din Kiev“ chiar a existat în realitate. Colonelul Oleksandr „Lupul Cenușiu“ Oksancenko, și-a pierdut

viața în seara celei de-a doua zile de confruntări, când avionul său a fost doborât deasupra Kievului de armata rusă. „A fost pilotul de prezentare al aviației militare din Ucraina între anii 2013 și 2018, a făcut aceste ofi-cii, la nenumărate spectacole aeriene din întreaga lume, făcând volute pe cer cu avionul Su-27 al Forțelor Aeriene din Ucraina“, a notat revista Cer Senin. „Colonelul Oleksandr Oksancenکو, pensionat în anul 2018, s-a întors, voluntar, în serviciul activ pentru a-și apăra țara de invazia rusă și a plătit prețul suprem. Zbor lin, pilotule!“, a transmis publicația. Supranumit „Fantoma din Kiev“, Oleksandr Oksancenکو este cel acreditat că a reușit să doboare șase avioane militare rusești în primele 30 de ore ale invaziei. „Ucrainenii sunt recunoscători acestui erou care ia la micul dejun piloți ruși“, se nota într-un mesaj transmis pe rețelele de socializare. Declarat primul as de luptă ucrainean de la cel de-Al Doilea Război Mondial, Oleksandr Oksancenکو avea peste 2.000 de ore de zbor și o performanță greu de egalat în privința executării celor mai complexe elemente de acrobație. Dar lupta cu valul de avioane militare rusești era, oricum, o confruntare inegală din start...

Volodimir Zelenski, stand up cu dușmanul rus, Vladimir Putin. Bonus: O conversație telefonică interesantă cu Donald Trump despre Joe Biden

Ineditul președinte al Ucrainei, fost actor de comedie (care l-a dublat pe ursulețul Paddington și a devenit popular interpretând chiar rolul unui președinte într-un serial de televiziune!), a primit din partea americanilor oferta de a fi „extras“ din Kiev încă din primele zile ale războiului, când totul părea să indice un sfârșit rapid al unei confruntări vizibil inegale. Replica sa a fost, însă, una memorabilă: „Nu de o plimbare am eu nevoie acum, ci de arme și muniții!“.

Volodimir Zelenski, aprigul dușman declarat al Rusiei lui Putin, a fost dintotdeauna un personaj atipic, unul căruia nimeni nu îi prevedea o mare carieră politică, cu atât mai puțin una militară. Micuțul bărbat, care oficial măsoară 1,70 metri înălțime (deși unii îl văd mai degrabă relativ aproape de dimensiunile Iuliei Timoșenko, cea care are în jurul a 1,63 metri, dar compensează cu coafura ei – marcă înregistrată – cu cosițe împletite), a devenit un personaj fără nicio exagerare uriaș, cu valoare de simbol. El este David care, în ciuda aparențelor, se poate opune unui Goliat hiperdimensionat.

Și, dacă e să fie pomenit eroicul personaj biblic din Vechiul Testament, trebuie spus că această comparație nu este întâmplătoare nici din punct de vedere strict genealogic. Volodimir (sau, după o transliterare fonetică, *Volodîmir*) Zelenski chiar provine dintr-o familie de evrei ucraineni din Krivoi Rog, acolo unde s-a născut pe 25 ianuarie 1978. (Interesant,

localitatea sa natală, cunoscută și pentru proiectul faraonic de dinaintea de 1989 al unui combinat minier și siderurgic inutil, se află în zona de sud-est a Ucrainei, prin excelență rusofonă! De altfel, limba maternă a președintelui Zelenski este rusa, el fiind însă fluent și în ucraineană.) În copilărie, el a trăit pentru aproape patru ani la Erdenet, un oraș în Mongolia, când tatăl său, profesor de cibernetică, a lucrat acolo. Mama lui, Rymma Zelenska, a fost de profesie inginer. Bunicul său, Semyon (Simon) Ivanovici Zelenski, a servit în Armata Roșie (în Divizia 57 Motorizată) în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Tatăl lui Semyon și trei frați ai acestuia au fost uciși în Holocaust. La 16 ani, Volodimir a trecut testul de engleză și a primit o bursă pentru a studia în Israel, dar tatăl său nu i-a permis să meargă acolo. Zelenski a studiat dreptul la Universitatea Națională de Economie din Kiev, dar nu a lucrat niciodată ca avocat.

În timpul studiilor gimnaziale și liceale, s-a afirmat ca actor amator în spectacolele școlare. La mijlocul anilor 1990, s-a alăturat unui grup de cabaret local care a participat la competiția KVN (foarte populară în țările din fosta Uniune Sovietică). A fost remarcat și invitat să facă parte din trupa Zaporijjea – Krivoi Rog- Transit. În 1997, a cofondat grupul Kvartal 95 (înseamnă, în limba rusă, „Cartierul 95“). A preluat rolul de lider al formației, fiind și scenaristul majorității momentelor prezentate. În perioada 1998-2003, echipa a participat în liga superioară a KVN (competiție pe care a și câștigat-o în anul 1997) și, de asemenea, a apărut regulat în turnee efectuate prin țările ex-sovietice. Zelenski a devenit, de asemenea, coproprietar al companiei de producție Studiia Kvartal 95, care a cooperat mai întâi cu televiziunea 1 + 1, apoi cu stația Inter. El a fost inițiatorul, regizorul și prezentatorul programului de televiziune Vecirniî Kvartal. În 2006, a câștigat prima ediție a concursului de dans Tanți z Zirkami. În anii 2010-2012, a fost membru al consiliului de conducere a televiziunii Inter, fiind, de asemenea, principalul producător al acesteia. Ca actor, a apărut în câteva comedii romantice jucate în limba rusă. În 2015, a devenit protagonistul serialului de televiziune satiric

Slujitorul poporului, în care a jucat rolul unui profesor de istorie care și-a asumat funcția de... președinte al Ucrainei. Serialul a fost difuzat din 2015 până în 2019 și a fost extrem de popular. Un partid politic care poartă același nume cu emisiunea de televiziune a fost creat în martie 2018 de către angajații firmei sale, Kvartal 95.

Zelenski și-a anunțat candidatura pentru alegerile prezidențiale din Ucraina, care urmau să aibă loc în martie 2019, în seara zilei de 31 decembrie 2018, în același timp în care se difuza discursul de Anul Nou al președintelui Petro Poroșenko, la Canalul 1+1. Inițial un outsider politic, el a devenit peste noapte un favorit al sondajelor electorale. El a câștigat alegerile, obținând 73,2% din voturi în turul al doilea de scrutin și învingându-l detașat pe Poroșenko, președintele aflat în funcție. Identificându-se drept populist, el s-a poziționat ca o figură anti-establishment, anti-corupție. „Asta mă deosebește de ceilalți! Sunt un chip nou în arena politicii. Nu am fost implicat niciodată în politică, provin dintr-o lume curată, lumea televiziunii și a filmelor. Oamenii înțeleg că nu fac promisiuni pentru ca apoi să le încalc și să-mi cer scuze“, a spus atunci Zelenski. În campania electorală, el le-a promis ucrainenilor că îi va scăpa de oligarhi și va scoate economia de sub stăpânirea acestora. „Susținătorii mei se identifică cu mine fiindcă sunt deschis, sufăr, mă enervez. Deși sunt actor, nu-mi ascund emoțiile în fața camerelor, nu încerc să par diferit“, susținea Zelenski.

În discursul său inaugural ca președinte, Zelenski a dizolvat parlamentul ucrainean de atunci și a cerut alegeri parlamentare anticipate (care trebuiau inițial să aibă loc în octombrie a acelui an). Unul dintre partenerii de coaliție ai lui Zelenski, Frontul Popular, s-a opus acestei inițiative, pe care o considera menită să exploateze „cinic“ capitalul de imagine al președintelui nou ales, și s-a retras din coaliția de guvernământ. Zelenski l-a numit pe Andri Bohdan în funcția de șef al Administrației Prezidențiale a Ucrainei. Înainte de aceasta, Bohdan fusese avocatul oligarhului ucrainean Ihor Kolomoiski. Conform regulilor lustrației din Ucraina, introduse în 2014 după Euromaidan, Bohdan nu avea dreptul

de a ocupa nicio funcție de stat până în 2024 (din cauza postului său guvernamental în timpul celui de-al doilea guvern Azarov). Bohdan, totuși, a susținut că, deoarece conducerea administrației prezidențiale nu este considerată muncă de serviciu public, lustrarea nu i se aplica. Bohdan și-a suspendat cariera juridică după ce a devenit șef al administrației prezidențiale. După numirea sa, acesta a susținut că „oligarhii își doresc deja aceleași reguli de joc ca și ceilalți cetățeni“.

Câțiva dintre ceilalți șefi adjuncți ai Administrației Prezidențiale numiți de Zelenski au fost foști colegi de la compania sa de producție, Kvartal 95, inclusiv Ivan Bakanov, care a devenit șef adjunct al Serviciului Secret ucrainean. Fostul ministru adjunct de externe Olena Zerkal a refuzat o numire ca șef adjunct al administrației prezidențiale, dar a fost de acord să servească drept reprezentant ucrainean al curților internaționale de justiție în ceea ce privește relația cu Rusia.

Destul de repede, au început să apară controversele legate de activitatea sa. La 11 iunie 2019, Zelenski i-a demis pe șefii a 15 regiuni ucrainene și pe șefii departamentelor SBU (serviciul secret) din cinci regiuni, cerând parlamentului să îl destituie și procurorul general al țării. Apoi, pe 8 iulie, Zelenski a ordonat anularea Paradei anuale a Zilei Independenței de la Kiev de pe Maidan Nezalezhnosti, invocând costurile ridicate ale evenimentului. În ciuda acestui fapt, Zelenski a subliniat că va „onora eroii“ de Ziua Independenței, dar că, totuși, „formatul va fi nou“. El a mai propus să cheltuiască banii care ar fi fost folosiți în acest scop pentru finanțarea paradei pe veterani.

La alegerile parlamentare din 21 iulie 2019, partidul politic al lui Zelenski, Slujitorul Poporului, a câștigat prima majoritate unipartid din istoria modernă a Ucrainei în parlament, cu 43% din voturile exprimate. Partidul său a câștigat 254 din cele 424 de locuri în Rada. În 2020, partidul lui Zelenski a propus reforme ale legilor mass-media din Ucraina, cu intenția de a crește concurența și de a slăbi dominația oligarhilor ucraineni asupra posturilor de televiziune și radio. Criticii au spus că, astfel, riscul era să crească cenzura mass-media în Ucraina, deoarece clauza de

răspundere penală pentru distribuirea dezinformării ar putea fi folosită în mod abuziv.

Zelenski a fost criticat pentru o călătorie secretă în Oman efectuată în ianuarie 2020, care nu a fost menționată în programul său oficial și în care părea să amestece o vacanță privată cu afacerile guvernamentale. Deși biroul președintelui a spus că toate costurile călătoriei au fost achitate de către Zelenski însuși și nu cu bani guvernamentali, președintele a fost criticat puternic pentru lipsa de transparență în legătură cu această deplasare, care a fost comparată în mod nefavorabil cu o vacanță secretă pe care predecesorul său, Petro Poroșenko, a făcut-o în Maldive și pe care Zelenski însuși o criticase la vremea respectivă.

Una dintre promisiunile centrale ale campaniei lui Zelenski a fost să pună capăt războiului din Donbas și să rezolve mișcarea separatistă de acolo susținută de Rusia. La 3 iunie 2019, Zelenski l-a numit pe fostul președinte ucrainean Leonid Kucima drept reprezentant al Ucrainei în Grupul de contact tripartit pentru soluționarea conflictului. Iar la 11 iulie 2019, Zelenski a purtat prima sa conversație telefonică cu președintele rus Vladimir Putin, în timpul căreia l-a îndemnat pe Putin să inițieze negocieri mediate de țările europene. Cei doi lideri au discutat și despre schimbul de prizonieri deținuți de cele două părți. În octombrie 2019, Zelenski a anunțat un acord preliminar încheiat cu separatiștii, în baza căruia guvernul ucrainean va respecta alegerile organizate în regiune în schimbul retragerii trupelor Rusiei din aceste teritorii. Acordul a fost întâmpinat cu critici și proteste grele atât de politicieni, cât și de publicul ucrainean. Detractorii lui Zelenski au remarcat că alegerile desfășurate în Donbas erau puțin probabil să fie cu adevărat libere și corecte, că separatiștii au alungat de multă vreme majoritatea rezidenților ucraineni din regiune pentru a asigura o majoritate pro-rusă și că ar fi imposibil să se asigure că Rusia își păstrează angajamentele asumate și respectă în întregime un asemenea acord. Zelenski și-a apărat punctul de vedere, afirmând că în niciun caz alegerile nu vor avea loc înainte de retragerea trupelor rusești din zonele ocupate.

În septembrie 2019, în presa internațională au spărut informații potrivit cărora președintele american Donald Trump ar fi blocat plata unui pachet de ajutor militar de 400 de milioane de dolari mandatat de Congres către Ucraina, pentru a face presiuni asupra lui Zelenski. Asta s-ar fi petrecut în timpul unei convorbiri telefonice între cei doi președinți din iulie 2019. Trump solicita imperativ să fie investigate presupusele acțiuni ilegale ale lui Joe Biden și ale fiului său, Hunter Biden, care a ocupat un loc în consiliul de conducere al companiei ucrainene de gaze naturale Burisma Holdings. Acest raport a fost catalizatorul scandalului Trump-Ucraina și a unei anchete de demitere inițiate împotriva lui Donald Trump. Zelenski a negat că ar fi fost presat în vreun fel de Trump și a declarat că „nu vrea să se amestece într-un proces electoral din altă țară“.

De formație avocat, al doilea fiu al lui Joe Biden, Hunter Biden, născut în februarie 1970, a absolvit prestigioasele universități Georgetown și Yale și a lucrat inițial pentru un cabinet de avocatură din New York. Cofondator al societății de consultanță pentru investiții Rosemont Seneca Partners, în 2012 devine rezervist în US Navy, fiind însă exclus doi ani mai târziu, după ce este testat pozitiv la consumul de cocaină. Tabloidele americane nu ratează nicio ocazie de a scrie despre problemele sale cu dependența de narcotice și despre viața personală tumultuoasă.

În aprilie 2014, când tatăl său era vicepreședintele lui Barack Obama, Hunter Biden intră în consiliul de administrație al companiei ucrainene Burisma – un important producător privat de gaze naturale -, înregistrată în Cipru, o opțiune frecventă în spațiul post-sovietic pentru reputația de paradis fiscal. Grupul a anunțat atunci că americanul va fi însărcinat să-l reprezinte pe lângă „organizațiile internaționale“ și el însuși a spus că va acorda companiei consultanță privind „transparența“, aceasta în contextul în care tatăl său se ocupa, între altele, în administrația SUA, de relațiile cu Ucraina.

Burisma este o companie controversată, creată în 2002 de omul de afaceri Mikola Zlocevski, devenit ulterior deputat al formațiunii

pro-ruse Partidul Regiunilor și ministru al Mediului între 2010 și 2012, în timpul președintelui prorus Viktor Ianukovici. O sursă occidentală de la Kiev a declarat pentru AFP că mediul de afaceri a fost surprins atunci de venirea lui Biden junior la Burisma, având în vedere „proasta reputație“ a acesteia. „Cred că motivul nr. 1 pentru integrarea lui Hunter Biden în consiliul de administrație a fost de a îmbunătăți reputația companiei“, a adăugat sursa citată, menționând că activitățile acestuia la Burisma nu par suspecte în sine. „50.000 de dolari pe lună salariu este prețul plătit pentru o bună reputație“, a mai spus sursa.

În februarie 2014, președintele Viktor Ianukovici fusese îndepărtat de la putere de mișcarea pro-europeană Maidan și „direcția vântului“ se schimbase în Ucraina. Preocupată să-și apere imaginea de entitate respectabilă, Burisma s-a înconjurat de figuri internaționale – Hunter Biden, dar și ex-președintele polonez Aleksander Kwasniewski.

Întrebați de AFP, doi experți ucraineni în energie au indicat că nu au observat nici urmă de activități, suspecte sau nu, ale lui Hunter Biden în Ucraina. Conform unor media, prezența acestuia în consiliul de administrație al Burisma, până în 2019, ar fi avut menirea de a proteja compania de urmăriri judiciare.

Venirea la putere a unor lideri proeuropeni la Kiev, după fuga lui Ianukovici, a dat undă verde anchetelor pentru corupție vizând foști responsabili ai regimului. Chiar în luna în care Hunter Biden a fost cooptat la Burisma, Londra a blocat 23 de milioane de dolari din conturile britanice al lui Zlocevski, împotriva căruia au fost lansate mai multe anchete pentru corupție și spălare de bani, în Marea Britanie și în Ucraina.

În Ucraina, aceste anchete erau controlate de procurorul general Viktor Șokin, căruia vicepreședintele de atunci Joe Biden, mare promotor al reformelor în Ucraina, îi cerea imperativ demisia, evocând rezultate slabe în combaterea corupției. Demisia se și produce în februarie 2016.

Donald Trump și avocatul său, fostul primar newyorkez Rudy Giuliani, se declarau convinși că Joe Biden a solicitat plecarea lui Șokin